

nomije profesor Aleksander Dimitrijevič Bilimovič, bivši rektor Univerze Sv. Vladimirja v Kijevu, profesor Evgen Spektorski, profesor kazenskega prava, Aleksander Vasiljevič Maklecov, katerega se zaradi njegovih dosežkov smatra za očeta slovenske kriminologije.« Avtor omenja še mnoge druge. Med njimi grofico Praskovjo Sergejevno Uvarovo, nekdanjo predsednico Moskovskega arheološkega društva, ki je leta 1924 umrla v Dobrni.

Konec ruskega družbenega življenja v Sloveniji je povzročila vojna 1941–1945. Nekateri ruski emigranti so se takrat priključili Ruskemu zaščitnemu korpusu ali pa so odšli k partizanom. Svojo sklepno besedo R. Pulko zaključuje z besedami: »Del ruske emigracije je zapustil Slovenijo iz strahu pred komunističnim režimom v Jugoslaviji. V času konflikta med komunistično partijo Sovjetske zveze in Komunistično partijo Jugoslavije v zvezi z resolucijo informbiroja so bili mnogi ruski emigranti s strani oblasti osumljeni protidržavnega delovanja. Nekatere izmed njih so zaprli v zloglasno jugoslovansko taborišče »Goli otok«. Ne glede na to, da so bili ruski emigranti v glavnem lojalni državljani socialistične Jugoslavije, so se zelo bali za svoja življenja in varnost svojih najbližjih. Te strahove so prenesli tudi na potomce in mnogi izmed njih se jih niso rešili niti do današnjih dni.«

Knjiga R. Pulka je rezultat skoraj 20-letnega dela na področju zgodovine Rusov v Sloveniji in avtor si zasluži pohvalo ne le slovenskih zgodovinarjev,

ampak tudi ruskih ljudi. Knjiga je vredna vse pohvale, čeprav je v njej možno najti tudi nekaj belih lis. Ni avtorjeva krivda, da so bili nekateri dokumenti uničeni med vojno in v povojnem komunističnem režimu. Raziskava se nadaljuje in avtorju želimo veliko uspeha.

Rostislav Polchaninov

MILENA KOKOL – ALEKSANDER PURGAJ: IVAN ROŠKAR, NARODNI POLITIK IZ SLOVENSКИH GORIC. Lektorirala Mateja Nudl, naslovnica Katarina Šuster, oblikovanje in prelom Kreativna Pika Lenart, Občina Sveti Jurij v Slovenski goricah, 2019, 222. str., 1000 izvodov

Ivan Roškar, politik, župan in umni gospodar, se je rodil kot nezakonski sin materi Amaliji Roškar in očetu Juriju Knupležu 8. aprila 1860 na Malni, umrl pa je 23. maja 1933 v Jurovskem Dolu v Slovenskih goricah. Po končani domači osnovni šoli v času nadučitelja Matije Rajšpa je mladi Roškar kljub bistrosti in nadarjenosti odšel v uk v mesto Wagnitz pri Feldkirchnu na Štajerskem.¹ Tam je dodobra spoznal napredno kmetijstvo in kmetovanje in se seznanil tudi z družbeno-kulturnim utripom tega dela Štajerske. Bil je izredno radoveden in uka žejen mladenič in se je dobro naučil nemški knjižni jezik. Nemščino je obvladal govorno

¹ Ne poznamo razlogov, zakaj ga niso poslali na šolanje ali v Maribor ali v Gradec. Nadarjenega učenca Roškarja je namreč tudi kaplan Franc Švarc prepoznal kot izredno obetavnega mladeniča in ga je navduševal za branje knjig.

in pisno. Živel je pri napredni družini Hammerl, kje je doživel nesrečo zaradi neprevidnega ravnanja z lovskim orožjem, kar ga je tako prizadelo, da se je vrnil domov na Malno. Poročil se je z Ano Rantaša 18. maja 1885 in je prevzel gospodarstvo na veliki kmetiji. V zakonu se jima je rodilo šest otrok, za svojega pa je priznal tudi nezakonskega ženinega sina.

Kot razgledan in načitan mladi kmet se je takoj vključil v krajevno slovensko politiko in postal leta 1885 župan Malne. Kasneje je sodeloval v okrajnem zastopu, v lenarški okrajni hranilnici, v krajevni posojilnici in podružnici Kmečke družbe. Bil je ustanovitelj društva Edinost in njegov predsednik ter ustanovitelj Knjižnice in čitalnice v Sv. Juriju v Slovenskih goricah. Veljal je tudi za velikega podpornika slovenske šole in ima veliko zaslug za gradnjo novega šolskega poslopja v domačem kraju leta 1909. V mladosti je bil slogaš, a se je v začetku 20. stol. pod vplivom Franca Kovačiča priključil dr. Antonu Korošču. Leta 1907 je bil Ivan Roškar ustanovitelj in prvi predsednik Slovenske kmečke zveze. Zaradi narodno-političnega delovanja in politične nadarjenosti je bil med leti 1902–1918 v štajerskem deželnem zboru deželni poslanec za volilni okraj Ljutomer–Lenart. Med leti 1907–1918 je bil v dunajskem državnem zboru poslanec, izvoljen v podeželskem okraju Maribor – levi breg. Bil je med prvimi podpisniki Majniške deklaracije leta 1917. Po prevratu leta 1918 je podpiral Maistra in je bil tesni sodelavec dr. Milana Goriška pri prevzemu oblasti v Lenartu in v okoliških krajih, saj je vodil Narodni svet za okraj Lenart. Podpiral je ustanovitev prve jugoslovanske

države, Kraljevine SHS. V Protičevem kabinetu je bil minister za kmetijstvo. Kot poslanec v Beogradu se je zanimal za strokovna kmečka vprašanja (gasilstvo, lov, regulacija vod, napredek govedoreje in svinjereje, sadjarstva in vinogradništva, drobitev kmečkih posesti, podeželska obrt). Kot poslanec in minister v tej vladi je zahteval, da slovenski vojaki služijo vojaški rok v Sloveniji. Njegovi pobudi je ostro nasprotoval vrh kraljeve jugoslovanske vojske v Beogradu.

V letih 1922–1923 se je umaknil iz parlamentarnega življenja in se omejil na domačo krajevno politiko, kjer je deloval kot župan, načelnik okrajne hranilnice, član okrajnega zastopa in šolskega sveta. Po umiku iz politike se

mu je SLS povsem odrekla in ga ni nikoli več kandidirala. To ga je izjemno prizadelo. Po srčnem infarktu leta 1926 je dalj časa okrevljal in se je vse manj politično udeleževal. Pa tudi sicer ga je njegov krog nekdanjih strankarskih tovarišev in sodelavcev počasi zapuščal, zaradi česar je postajal pozabljen, razočaran in zagrenjen. Leta 1931 zaradi tega razočaranja ni šel več na volitve. Po drugem srčnem infarktu leta 1931 si ni več opomogel in je 23. maja leta 1933 umrl. Oporoko mu je napisal lenarški sodni starešina dr. Ožbolt Ilau-nig, ki je o tem napisal zaznamek tudi v osebnem dnevniku *Moje življenje*. V njem je izpostavil, da je bil Roškar dober govornik, ki je znal prepričati ljudi, in da se je zlasti veliko ukvarjal z gospodarskimi problemi, še posebej s kmetijstvom in podeželjem. Velik del slovenskega katoliškega časopisja je ob smrti objavil nekrologe za umrlim nekdanjim poslancem, v katerih so izpostavljali zlasti njegovo veljavo med kmečkim stanom in zavzemanje za slovenstvo v obmejnih krajih Slovenskih goric. Pogrebne svečanosti 25. maja 1933 je na domačem pokopališču vodil dekan Franc Gomilšek,² govornik pa je bil poslanec Franjo Žebot. Ta je zaradi »zadržanosti« opravičil odsotnost dr. Antona Korošca. Pogreba so se udeležili mnogi takratni politični odličniki iz Maribora in bližnjega Lenarta ter večstoglava množica domačinov in okoličanov iz Slovenskih goric.

Ivan Roškar je bil eden od prepoznavnih in odločnih slovenskih narodnjakov na slovenskem Štajerskem in

neformalni vodja kmečkih množic na prelomu stoletja in vse do razpada monarhije leta 1918. Vedno je zagovarjal slovenskega kmeta, kmečki stan in podeželje nasploh. Ko omenjamo vpliv in veljavo Ivana Roškarja med kmečkim prebivalstvom, je treba upoštevati Roškarjevo gospodarsko moč in premoženje, ki ga je uvrščalo v krog največjih in najvplivnejših veleposestnikov. Zato je v prvi vrsti zagovarjal njihove interese in interese velikih kmetov, na težave malega kmeta, želarja in viničarja pa je znal občasno tudi pozabiti. Zato so mu najnižji kmečki sloji večkrat očitali osebni napuh in »hohštaplerijo«, saj se je znal postaviti tudi nad malega človeka in tako pokazati, da sodi v krog pomembnih in vplivnih ljudi, ki imajo družbeni vpliv in »nekaj pod palcem«. To je potrjeval tudi s številnimi srečanji z mnogimi intelektualci takratnega časa, vplivnimi slovenskimi narodnjaki in politiki, še zlasti z dr. Antonom Koroščem, ki je občasno zahajal na Roškarjevo vinogradniško posestvo na Slateniku. V politiki je bil predstavnik večjih kmečkih posestnikov, ki so prenašali na podeželje in izvajali v parlamentu načela in taktiko SLS. Do konca življenja je ostal pošten, osebno in politično neomadeževan. Uvrščamo ga med iskrene slovenske rodoljube in predane narodnjake na Štajerskem in je tudi v novejši zgodovini osrednjih Slovenskih goric pustil trajne in globoke sledi. Zato si zasluži javni in zgodovinski spomin.

Oba avtorja sta svoje delo opravila korektno in nanizala nekaj bistvenih

² Franc Saleški Gomilšek (1872–1943), slovenski duhovnik in dekan v Benediktu v Slovenskih goricah. Zaradi njegovega društvenega delovanja in aktivnosti v prosveti je dobil vzdevek »štajerski Krek«. Bil je vnet borec za slovenski jezik in slovenstvo ob severni meji.

elementov ter podatkov za še celovitejšo in poglobljeno zgodovinopisno obravnavo tega velikega slovenjega-riškega rojaka, sicer preprostega, a umnega kmeta, ki se je trajno zapisal tudi v slovensko narodno zgodovino. Pripomogla sta, da ni več pozabljen in da se bodo raziskave o njem nadaljevale. Ob izidu knjige gre velika zahvala tudi domači občini in njenemu županu Petru Škrlecju, ki je prepoznal veličino in pomen Ivana Roškarja, rojaka, ki je ta del Slovenskih goric trajno zaznamoval z narodno-političnim in gospodarsko-kulturnim delovanjem.

Marjan Toš

MUSEOEUROPE

Tekstil, Oblačilna kultura in

moda (Elektronski vir) / *Tekstile,*

The Culture of Clothing and Fashion: the collected volume of the symposium

18.–19. 10. 2019. Glavni urednici:

Nives Cvikl, Maja Hren Brvar.

Prosti dostop: www.museoeurope.si

Izdajatelj: Pokrajinski muzej Maribor / Regional Museum, 2019 (zbirka

Museoeurope; številka: 6), 170. str.

Pokrajinski muzej Maribor je v letu 2019 pripravil že 6. mednarodni simpozij, ki poteka pod generalnim naslovom Museoeurope. Do leta 2019 se je simpozijev udeležilo že 128 udeležencev iz 16. različnih držav. Mekha moč projekta Museoeurope pa ne pokriva samo širši krog evropskih držav, referenti so se odzvali tudi iz Japonske in Turčije. Udeleženci simpozijev prihajajo iz muzejskih vrst, raziskovalnih inštitutov, univerz, ali delujejo kot samostojni raziskovalci, specialisti na svojih področjih.

Projekt Museoeurope je Pokrajinski muzej Maribor zasnoval leta 2012, v času, ko je Maribor prevzel laskavo titulo Evropske prestolnice kulture. Projekt se naslanja na številne evropske direktive, ki izpostavljajo pomen skupne, a raznolike evropske kulturne dediščine. Osnovni cilj projekta je mobilnost muzealij, interpretacija dediščine in izmenjava ter vključevanje mednarodno uveljavljenih raziskovalcev dediščine. V okviru projekta se vsakič pripravi mednarodna razstava in simpozij, pri tem pa se izda še zbornik v angleškem jeziku z mednarodno recenzentsko skupino.

Od leta 2012 je muzej pripravil mednarodne razstave v sodelovanju s 13 različnimi muzeji, med katerimi je treba omeniti Universalmuseum Joanneum iz Gradca, Papeško švicarsko gardo iz Vatikana, Bavarski Narodni muzej iz Münchna, Narodni muzej iz Varšave, Narodni muzej Kmeta iz Bukarešte, Narodni muzej Bosne in Hercegovine, Muzej Sarajevo in Bosanski inštitut in fundacija Adil Zulfikarpašić iz Sarajeva, Spominski muzej in raziskovalno središče Franza Liszta iz Budimpešte, Pokrajinski muzej Burgenland iz Eisenstadta, Muzej hrane – Alimentarium iz mesta Vevey iz Švice, Narodni muzej Slovenije in Mestni muzej Varaždin iz Hrvaške.

V letu 2019 se je muzej s projektom navezal na svojo zbirko oblačilne kulture, ki z vsemi dodatki obsega okoli 10.000 predmetov in je največja tovrstna zbirka na območju Slovenije. K sodelovanju je povabil Gradski muzej

V letu 2019 se je muzej s projektom navezal na svojo zbirko oblačilne kulture, ki z vsemi dodatki obsega okoli 10.000 predmetov in je največja tovrstna zbirka na območju Slovenije. K sodelovanju je povabil Gradski muzej